

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

(повне найменування закладу вищої освіти)

Географічний

(назва інституту/факультету)

Кафедра Економічної географії та екологічного менеджменту

(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Менеджмент природоохоронної діяльності

(вказіть назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма 106 «Географія»

(назва програми)

Спеціальність 014.07 "Середня освіта (географія)"

(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 «Освіта/ Педагогіка»

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий)

географічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська

(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: Цепенда Микола Михайлович, асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту, к.геогр.н., доц.

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

Контактний тел. +380505613761

E-mail: m.tsependa@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Консультації Онлайн-консультації: четвер з 14.30 до 15.30

1. Анотація дисципліни

Дисципліна «Менеджмент природоохоронної діяльності» - один з важливих курсів системи екологічної освіти й виховання, покликаний сформувати у майбутніх вчителів соціоекологічну свідомість, навчити застосовувати знання з управління природоохоронною діяльністю для екологічного виховання школярів, а також у практичній діяльності з охорони навколишнього природного середовища.

2. Мета навчальної дисципліни: закласти основи з теорії та практики управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю, показати основні шляхи ефективного управління екобезпекою.

Вивчення даної вибіркової дисципліни дає можливість розширити екологічний світогляд і набутти практичних навичок з організації управління природоохоронною діяльністю.

3. Пререквізити. Економічна і соціальна екологія. Економічна географія. Географія природно-ресурсного потенціалу. Гео екологія.

4. Результати навчання: У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: предмет, мету та завдання менеджменту природоохоронної діяльності на сучасному етапі; структуру управління природокористуванням та природоохоронною діяльністю, компетенції та функції основних структурних елементів системи управління; роль і завдання менеджменту природоохоронної діяльності, його основних напрямків у системі господарського механізму природокористування; систему основних методів правового регулювання та економічного механізму управління природокористуванням та природоохоронною діяльністю.

вміти: застосовувати знання у практичних ситуаціях, забезпечувати збереження довкілля та сталого розвитку суспільства, аналізувати екологічні й цільові комплексні програми природоохоронного характеру; використовувати сучасні методи і форми екологічного управління; розраховувати величину збитків, завданих природно-заповідному фонду у вигляді відшкодування; розраховувати величину екологічного податку підприємства за викиди, скиди забруднюючих величин та розміщення твердих відходів; застосовувати на практиці інструменти економічного механізму управління природокористуванням.

Загальні компетентності:

- здатність виконувати норми національного та міжнародного законодавства.
- навички управління інформацією. Здатність до пошуку інформації, її аналізу та критичного оцінювання.
- здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички для оволодіння основами теорії й методів географічних досліджень.

Фахові компетентності:

- базові знання в галузі, необхідні для освоєння загальнопрофесійних дисциплін
- базові знання про основні закони і теорії географічної науки; сучасні уявлення про закономірності перебігу географічних процесів
- здатність оцінювати вплив антропологічного фактора на довкілля

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	3	3	90	30	15	-	-	45	-	залік
Заочна	2	3	3	90	8	4	-	-	78	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Менеджмент природоохоронної діяльності в системі наук, предмет, об'єкт, структура, методи, функції, форми.												
Тема 1. Визначення менеджменту природо-охоронної	15	4	4			7	15	1	1				13

діяльності, його зв'язок з іншими дисциплінами												
Тема 2. Господарський механізм природокористування та управління	16	6	2	-	-	8	15	1	1			13
Тема 3.Планування й прогнозування природокористування і природоохоронної діяльності	13	4	2		-	7	14	1	-			13
Разом за ЗМ1	44	14	8			22	44	3	2			39
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Основні напрями екологічного управління											
Тема 1. Контроль і нагляд як основні функції екологічного управління.	18	6	4	-		8	16	2	1			13
Тема 2. Економічний механізм управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю.	18	8	2	-	-	8	16	2	1			13
Тема 3. Проблеми та перспективи вдосконалення менеджменту природоохоронної діяльності в Україні.	10	2	1	-		7	14	1	-			13
Разом за ЗМ 2	46	16	7			23	46	5	2			39
Усього годин	90	30	15			45	90	8	4			78

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1	Місце менеджменту ПОД в системі наук про людину і природу
2	Громадські організації з екологічного управління
3..	Складання структурно-логічних схем у вигляді «дерева цілей» для екологічних цільових комплексних програм
4	Екологічна експертиза та екологічний аудит в розвинених країнах світу.
5	Система забезпечення діяльності й управління господарського механізму природокористування.

5.4. Індивідуальні дослідницькі завдання

1. Аналіз діяльності, проблем і перспектив провідних громадських екологічних організацій України.
2. Завдання та перспективи розвитку екологічного менеджменту в Україні.
3. Цільові комплексні програми екологічного спрямування в Україні.
4. Екологічна освіта і виховання в середній освіті та участь у природоохоронній діяльності.
5. Управління природоохоронною діяльністю в регіоні (на прикладі областей України)

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, практична робота) відповідь студента та ін.

Формою підсумкового контролю є **залік**.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання при вивченні курсу « Менеджмент природоохоронної діяльності» служать:

- тести, опитування, модульні контрольні роботи
- поточний та підсумковий тестовий контроль
- оцінювання виконання практичних робіт
- оцінювання доповідей за темами, винесеними на самостійне вивчення
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
90-100	A	5 (відмінно) зараховано	Знання предмету міцні і глибокі, виходять за межі навчальних програм, підручників і навчальних посібників та носять науковий й інноваційний характер. Студент вільно орієнтується у теоретичних основах менеджменту природоохоронної діяльності; розуміє систему закономірностей та принципів управління ПОД; володіє методами управління і може застосовувати їх на практиці; інформаційно- та документально-забезпечувати управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю.
80-90	B	4 (добре) зараховано	Знання предмету глибокі і повні, перебувають у межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент орієнтується у більшості питань, що стосуються теоретичних основ управління природоохоронною діяльністю, розуміє роль менеджера з екологічних питань у розв'язанні екологічних проблем; вміє робити правильні висновки з аналізу ситуаційних задач, попереджувати помилкові дії, вибирати чи створювати оптимальні більш ефективні прийоми дій чи операцій в межах обраної спеціальності, швидко знаходити і усувати помилки.
70-79	C	4 (добре) зараховано	Знання предмету глибокі і повні, перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент орієнтується у більшості питань, що стосуються теоретичних основ науки менеджменту ПОД; розуміє особливості управління на місцевому, регіональному і державному рівнях в сучасних умовах. Здатний виконувати засвоєні види діяльності, дії і окремі операції в нестандартних умовах, знаходити і за допомогою педагога усувати помилки.
60-69	D	3 (задовільно) зараховано	Знання предмету перебувають в межах навчальних програм, підручників, навчальних посібників. Студент недостатньо орієнтується у більшості питань, що стосуються теоретичних основ науки. Знання предмету не носять системного характеру. Студент здатний виконувати засвоєні види діяльності, дії і окремі операції за допомогою педагога

50-59	Е	3 (задовільно) зараховано	Знання, завчені з підручника, висвітлюються за допомогою конспекту. Студент самостійно використовує знання у завчених умовах і ситуаціях, на нові види діяльності вони переносяться за допомогою викладача. Студент орієнтується у більшості питань, що стосуються теоретичних основ предмету.
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання Не зараховано	Студент слабо володіє основами знань з менеджменту природоохоронної діяльності, не знає основних термінів і визначень, не вміє пояснити елементарні поняття і категорії, у процесі спілкування використовує хаотичний і безсистемний набір фраз, наближених до суті дисципліни, що вивчається; не виконав ряд практичних робіт.
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом Не зараховано	Студент не засвоїв елементарних основ курсу, знання хаотичні і безсистемні, зовсім не виконані практичні і самостійні роботи.

**Розподіл балів, які отримують студенти
(залік)**

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	МК1	T6	T7	T8	МК2	40	100
5	10	5	10	5	10	5	10		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

Основна література до курсу.

1. Балацький О., Лук'янихін В., Лук'янихіна О. Екологічний менеджмент: проблеми і перспективи становлення та розвитку // Економіка України. – 2000. – № 5. – С. 67-73.
2. Воронцова І. А. Формування природоохоронного світогляду у шкільної та студентської молоді / І. А. Воронцова, С. В. Влащенко, С. В. Разметаєв // Екологічний вісник. – 2010. – № 2. – С. 19–20.
3. Веклич О. Удосконалення економічних інструментів екологічного управління в Україні // Економіка України. – 1998. – № 9. – С. 65-74.

4. Галушкіна Т. Екологічний менеджмент в Україні //Економіка України.– 1999.– № 6.– С. 78-83.
5. Данилишин Б. Сучасні тенденції регулювання процесів природокористування в Україні //Економіка України.– 1994.– №11.– С. 59-62.
6. Душечкіна Н. Ю. Екологоорієнтована діяльність студентів економічних спеціальностей : метод. реком. до викон. сам. роб. / Н. Ю. Душечкіна – Умань : ВПЦ «Візаві» (Видавець «Сочінський»), 2015. – 30 с.
7. Душечкіна Н. Ю. Методологічні підходи та принципи раціонального природокористування / Н. Ю. Душечкіна // Наукові записки екологічної лабораторії УДПУ / ред. кол.: Г. Є. Гончаренко (відп. ред.). – Умань : ВПЦ «Візаві» (Видавець «Сочінський»), 2014. – Вип. 17. – С. 49–52.
8. Екологічний менеджмент: навч. Посіб./ за ред.. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. – К.: Центр навчальної літ-ри, 2004. – 407 с.
9. Екологічне управління: підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
10. Екологія і закон: Екологічне законодавство України: У 2-х кн. /Відп. ред. проф. В.І. Андрейцев.- К.: Юрінком Інтер, 1997.– Кн. 1.– 704 с.
11. Замула І. В. Екологія як об'єкт дослідження економічних наук у контексті стійкого розвитку / І. В. Замула // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 1. – С. 202–210. – (Серія: Економічні науки).
12. Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього середовища. В 10-ти Т.- Чернівці: Зелена Буковина, 1996-2004 р.р.
13. Зверев А. Т. Экологическое мировоззрение – основа устойчивого развития / А. Т. Зверев // Экологическое образование в интересах устойчивого развития : тезисы докл. и презентаций XVI Междун. конф., 25–26 июня. 2010 г., [Москва]. – СПб : Зелёный крест, 2010. – С. 93–95.
14. Кібіч І.В. Менеджмент організації природоохоронної діяльності: Навч. посібник. – Чернівці: Рута, 2002. – 104 с.
15. Кузнецова Р.П., Скляренко Е.А., Сватко В.Ю. Система управления природоохранной деятельностью на уровне предприятий //Организация и регулирование экономики: Межвед. науч. сб.–, Вып. 106.– Киев,1992.– С.51-56.
16. Малишко М.І. Екологічний менеджмент на Україні //Вісн. АН України.– 1992.– № 1.– С. 96-97.
17. Мельник Л.Г. Екологічна економіка. Підручник. – Суми: «Університетська книга». – 2003. – 346 с.
18. Менеджмент природоохоронної діяльності. У 3-х част.: підручник / В.П. Руденко, М.Т. Гостюк, І.В. Кібіч та ін. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2014. – 440 с.
19. Міщенко В. Екоресурсні платежі в Україні //Економ. України.– 1998.– № 10.– С. 59-63.

20. Національна доповідь України “Навколишнє середовище і розвиток”. Бразилія, 1992.- К.: Час, 1992.- 43 с.
21. Неверов А.В. Экономика природопользования.- Минск: Высшая школа, 1990.-216 с.
22. Природокористування: методологічні та соціальні проблеми оптимізації.- К.: Наук. думка, 1992.- 140 с.
23. Пунько Б. Проблеми еколого-економічного менеджменту довкілля //Екон. України.-2000.-№ 8.- С. 60.
24. Руденко Л.Г. Сталий розвиток: пошуки моделей сталого розвитку України //Укр. геогр. журн.- 1998.- №1(21).- С. 5-12.
25. Сівак В.К., Солодкий В.Д., Робулець С.В. Природоохоронне інспектування: Посібник. – Чернівці: Зелена Буковина, 2004.- 264 с.
26. Скалон А.В. Региональное природопользование в условиях реформы: элементы стратегии и управления //Изв. Всесоюз. геогр. общ-ва, 1990.- Т.122.- Вып.6.- С.515-521.
27. Трегобчук В., Веклич О. Необхідність еколого-економічної моделі ринкових реформ в Україні //Економ. України.- 1997.- № 4.- С.12-23.
28. Фоменко Г.А. Развитие территориальных систем управления природопользованием и стратегия перехода к устойчивому развитию // Изв. Рос. АН. Сер. геогр.- 1995.- №6.- С. 78-86.
29. Шевчук В.Я. Еколого-економічний підхід до проблем природокористування і охорони навколишнього середовища // Укр. геогр. журнал.- 1997.- № 2.- С. 3-9.
30. Шмандій В.М., Солошич І.О. Управління природоохоронною діяльністю: навч. посібник. – К.: Центр навч. літ-ри, 2004. – 296 с.
31. Шматко В.Г., Нікітін Ю.В. Екологія і організація природоохоронної діяльності: Навч. посібник. – К.: КНТ, 2006. – 304 с.
32. Экология и экономика природопользования: Учебник для вузов / Под ред. проф. Э.В. Гирусова.-М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998.-455 с.

2. Додаткова література

1. Дорошенко Л., Тищенко О. Методологічні проблеми регулювання природоохоронної діяльності. *Економіка України*. 1994. №1. С. 63-69.
2. Коренчук Ф.М., Солодкий В.Д. Збірник методичних рекомендацій про державний контроль за дотриманням вимог природоохоронного законодавства. Чернівці: Зелена Буковина, 1996. 248 с.
3. Мельник Л., Мельник О. Економічна точка опори екологізації суспільного виробництва. *Екон. України*. 1998. № 7. С. 64-69.
4. Пилипчук М., Калмакова В. Роль екологічних фондів у період доринкової економіки. *Економ. України*. 1998. № 2. С.73-78.
5. Потапенко Н. Особливості формування ринку екологічно безпечних товарів, технологій та

послуг. *Економ. України*. 2001. № 8. С. 28-33.

6. Федорищева А., Бутрим О. Техногенно-екологічна ситуація в Україні та управління рівнем її безпеки. *Екон. України*. 1998. № 5. С. 74-79.

15. Інформаційні ресурси

Нормативна база, джерела, Інтернет, наукова бібліотека ЧНУ тощо.